

OTSUS

Vaidlustusasja number	122-26/307018
Otsuse kuupäev	30.06.2026
Vaidlustuskomisjoni liige	Angelika Timusk
Vaidlustus	OÜ Kivipartner vaidlustus Tartu Vallavalitsuse riigihankes „Ermi tänava ehitamise I etapp“ (viitenumber 307018) Osaühingu TARTU VALLA HALDUS pakkumuse edukaks tunnistamise otsusele
Menetlusosalised	Vaidlustaja, OÜ Kivipartner, esindaja Esko Hillep Hankija, Tartu Vallavalitsus, esindaja Jarno Laur Kolmas isik, Osaühing TARTU VALLA HALDUS
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p 5 ja RHS § 198 lg 1 alusel

1. Rahuldada OÜ Kivipartner vaidlustus ja tunnistada kehtetuks Tartu Vallavalitsuse otsus Osaühingu TARTU VALLA HALDUS pakkumuse edukaks tunnistamise kohta.
2. Mõista Tartu Vallavalitsuselt välja OÜ Kivipartner lepingulise esindaja kulud 360 eurot (käibemaksuta) ja vaidlustuse esitamiseks tasutud riigilõiv 1280 eurot.

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg kümme (10) päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (riigihangete seaduse § 200 lg 4).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 05.03.2026 avaldas Tartu Vallavalitsus (edaspidi ka Hankija) riigihangete registris (edaspidi RHR) avatud hankemenetlusega riigihanke „Ermi tänava ehitamise I etapp“ (viitenumber 307018) (edaspidi Riigihange) hanketeate ja tegi kättesaadavaks muud riigihanke alusdokumendid (edaspidi RHAD).

Pakkumuste esitamise tähtpäevaks esitati 10 pakkumust, sh esitasid pakkumused OÜ Kivipartner ja Osaühing TARTU VALLA HALDUS.

2. Hankija tunnistas 25.05.2026 otsusega (RHR-i vormil) edukaks Osaühingu TARTU VALLA HALDUS pakkumuse (edaspidi Otsus). Lisaks on Hankija 28.05.2026 korralduses nr 739 viidanud Tartu Vallavalitsuse 12.12.2024 määrusest nr 5 tulenevale vallavalitsuse kohustusele teha pakkumuse edukaks tunnistamise või hankelepingu sõlmimise otsus, kuid nimetatud korraldus sisaldab üksnes otsust sõlmida hankeleping Osaühinguga TARTU VALLA HALDUS ja see ei dubleeri pakkumuse edukaks tunnistamise otsust.

3. 03.06.2026 ja 04.06.2026 laekusid Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) OÜ Kivipartner puudustega vaidlustused erinevatele Hankija otsustele Riigihankes. Vastuseks vaidlustuskomisjoni nõudele esitada terviktekst esitas OÜ Kivipartner (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustuskomisjonile vaidlustuse Hankija otsusele tunnistada Osaühingu TARTU VALLA HALDUS (edaspidi ka Kolmas isik või TVH) pakkumus edukaks.

4. Vaidlustuskomisjon teatas 16.06.2026 kirjaga nr 12.2-10/122 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 19.06.2026 ja neile vastamiseks 26.06.2026. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendava seisukoha ja menetluskulude nimekirja Vaidlustaja. Teiseks tähtpäevaks esitas täiendava seisukoha Hankija. Kolmas isik oma seisukohti vaidlustusmenetluses ei esitanud.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, **OÜ Kivipartner**, põhjendab vaidlustust järgmiselt.

5.1. TVH omanik on 100% Hankija. Tartu Vallavolikogu 27.09.2023 otsusega nr 51 anti TVH-le investeerimislaenu tagatis, ühtlasi on Hankija taganud kõiki OÜ Tartu Valla Kommunaal võetud finantskohustisi (TVH on OÜ Tartu Valla Kommunaal õigusjärglane). Need tegevused on käsitletavad KonkS §-i 30 kohaselt riigiabina.

5.2. Riigiabi on igasugune eelis, mida annavad avaliku võimu organid riigi vahenditest ettevõtjale ja mis kasvõi potentsiaalselt võib moonutada konkurentsi ning kaubandust Euroopa Liidus. Viidatud tagatised, aga ka vara (karjääri) tasuta kasutusse andmine on TVH-le andud eelise, mis moonutab konkurentsi ja kohtleb pakkujaid ebavõrdselt.

Hankija otsustest ei nähtu, et ta oleks hinnanud ja kontrollinud TVH-le antud riigiabi õiguspärasust. Kuna TVH-le antud riigiabi ei kajastu riigiabi ja vähese tähtsusega abi registris, tuleb asuda seisukohale, et tegemist on lubamatu riigiabiga.

5.3. Hankija on Otsuses tunnistanud, et käsitleb TVH pakkumust põhjendamatult madala maksumusega pakkumusena. Samas Hankija 15.05.2026 vastavusotsusest ei nähtu, et Hankija oleks hinnanud TVH-le antud riigiabi lubatavust ja mõju pakkumusele (RHS § 115 lg 10). Kuna vaidlust ei tohiks olla küsimuses, kas tasuta karjääri kasutusse andmine ja investeerimislaenu tagatise andmine on riigiabi või mitte, on Hankija jätnud riigiabi lubatavuse hindamata ja pakkujalt tõendid selle kohta küsimata. Seetõttu ei ole Otsus kontrollitav.

5.4. Otsusest nähtuvalt on peamiseks argumendiks, miks Hankija hinnangul ei ole TVH pakkumus põhjendamatult madal, parem rahaliste ja ressursside kasutus läbi ristsubsideerimise.

Hankija sõnul ei ole ristsubsideerimine hankevälise tegevuse arvelt ega hanke siseselt keelatud. Seega asus Hankija seisukohale, et ristsubsideerimise toel on TVH pakutud hind realistlik. Hankija on andnud TVH-le riigiabi, kuid pole selle mõju ja lubatavust RHS § 115 lg 10 kohaselt hinnanud. Seega ei päde Hankija väide, et läbi ristsubsideerimise oli kõikidel pakkujatel võimalus asetada end samasse olukorda, kus on TVH. Vaidlustajal ei ole võimalik saada Hankijalt tasuta kasutusse karjääri või investeerimislaenude tagatist. TVH saab Hankija riigiabi otsuste tõttu subsideerida muid tegevusi. Seega on edukaks tunnistatud pakkuja, kellele Hankija annab riigiabi selleks, et ta osutuks edukaks ka Riigihankes.

5.5. TVH 2024. a majandusaasa aruande kohaselt kaevandati Lõhmuse kruusakarjäärist 2024. aastal ligikaudu 15 000 tonni kruusa ja liiva, mida kasutati peamiselt Tartu valla teede ehitamisel ja parendamisel (varasematel aastatel on kasutus olnud kohati isegi suurem). Näiteks käesoleva hanke töömahtudes on ette nähtud ligikaudu 15 000 tonni erinevaid liivpinnaseid teedeehituse puhul ja ca 5000 tonni liivpinnaseid trasside ja kommunikatsioonide ehituse puhul. Seega on TVH kasutusse antud tasuta karjäär otsene majanduslik eelis teiste pakkujate ees.

Majanduslik eelis ei seisne mitte üksnes selles, et TVH on võimalus võtta kasutusele Hankija poolt nendele tasuta kasutusse antud loodusvara, vaid ka selles, kuidas toimub müüdava loodusvara müügi hinnastamine. TVH ei müüks Vaidlustajale materjali Lõhmuse karjäärist sama hinnaga, millega ta ise seda kasutusele võtab.

5.6. Vastus küsimus, kas Hankijal tekkis ja pidi tekkima objektiivselt põhjendatud kahtlus riigiabi mõju esinemisest pakkumuse maksumusele, on jaatav. Hankija teadis, et Riigihankes kasutatakse erinevaid liivpinnaseid. Samuti teadis Hankija antud riigiabist (tasuta kasutusse antud karjäärist). Seetõttu on riigiabi lubatavuse kontroll möödapääsmatu.

5.7. Hankija on 100% TVH omanik ja tal esineb huvide konflikt TVH pakkumuse edukaks tunnistamisel. Äriühingu omaniku huviks on toetada ja võimendada tegevusi, mis tagaksid talle kuuluva äriühingu edukuse turul.

5.8. 19.06.2026 esitas Vaidlustaja täiendava seisukoha.

5.8.1. Vaidlustaja ei ole väitnud, et TVH-l puudub õigus osaleda riigihangetel või Riigihankel. Probleem on asjaolus, et edukaks on tunnistatud pakkuja, kes on saanud lubamatut riigiabi Hankijalt.

5.8.2. Hankija väide, et seadusandlus ei keela vallavolikogu otsusel tagada valla ainuosaluslega äriühingule finantskohustuste võtmist, on eksitav. Riigiabi võib anda, kuid selleks on kehtestatud väga selged reeglid ja Hankija keeldub praegu isegi tunnistamas riigiabi andmist. Eraõiguslikul isikul on lubatud toetada temale kuuluvat juriidilist isikut ja seda tegevust ei käsitleta riigiabina. Riigiabiks loetakse Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi ELTL) art 107 lg 1 tähenduses ka riigi või kohaliku omavalitsuse osaluslega äriühingu vahendeid, kui riigil või kohalikul omavalitsusel on selle üle kontroll. Ehk riigiabi määratlusega on seotud igasugune hüve abi saajale, mis tuleb avalikust sektorist või tema kontrolli all olevalt isikult.

5.8.3. Riigiabi esinemise kindlaks tegemisel tuleb hinnata, kas hüve on antud turutingimustest soodsamalt. Laenude, garantiide ja tagatiste väärtust hinnatakse selle järgi, millise hinnaga

saaks ettevõtja sama hüve vabalt turult. Hankija tunnistab, et on taganud TVH finantskohustuste võtmist, kuid ühestki dokumendist ei selgu, kas riigiabi andja on välja selgitanud, millise hinnaga oleks seda kohustust võimalik saada turutingimustes. On ilmselge, et Vaidlustajale oleks sellise tagatise saamine avalikult turult märkimisväärselt kulukam, kui TVH-le.

5.8.4. Asjakohane ei ole Hankija viide sisetehingu lubatavusest, kuna Hankija ei ole läbi viinud sisetehingut.

5.8.5. Vaidlustaja ei suuda tuvastada RHAD-st keeldu TVH poolt hallatavast karjäärast hankeobjektil liivmaterjali kasutamise kohta. Hankija vastav väide on paljasõnaline ja kontrollimatu. Vaidlustajale on mõistetamatu, kuidas teab Hankija üldse sellist väidet esitada, kui ta ei ole ise pakkumust kokku kirjutanud. Väide eeldab põhjalikke teadmisi TVH hallatava karjääri materjalide omaduste ja projektiga nõutava materjali kohta, mis omakorda loob eelduse Hankijal esineda võiva huvide konflikti kohta.

6. Hankija, **Tartu Vallavalitsus**, vaidleb vaidlustusele vastu.

6.1. Vaidlustaja hinnangul pole tagatud RHS § 2 lg 1 kohane riigihangete seaduse eesmärk, milleks on tagada hankija rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning konkurentsi efektiivne ärakasutamine riigihankel ja samuti pole tagatud põhimõtte, et RHS § 3 lg 3 kohaselt avalik-õigusliku juriidilise isiku või avalikke vahendeid kasutava eraõigusliku isiku osalemine riigihankes ei tohi moonutada konkurentsi avalike vahendite kasutamise tõttu. Põhjenduseks toob Vaidlustaja eelkõige kahte aspekti, milleks on Tartu Vallavalitsuse poolt:

1) TVH finantskohustuste tagamine; ja

2) TVH-le Lõhmuse kruusakarjääri tasuta kasutada andmine.

Hankija oleks saanud nimetatud töö tellida Kolmandalt isikult ka läbi sisetehingu, kuid efektiivsema konkurentsi ja rahaliste vahendite säästlikuma kasutamise eesmärgil otsustati läbi viia avatud hankemenetlus.

6.2. Kui Vaidlustaja seisukohti pidada õigeks, tähendaks see sisuliselt, et kohaliku omavalitsuse või riigi äriühingute osalemine riigihanketes oleks välistatud ainuüksi põhjusel, et nad on saanud omavalitsuselt toetust või tegutsevad selle mõjusfääris. Selline üldistus ei ole kooskõlas riigihankeõiguse põhimõtetega. Samuti ei sätesta ükski RHS-i sätte, et sellisel juhul oleks äriühingul keelatud hankel osaleda.

6.3. Õigusaktid ei keela vallavolikogu otsusel tagada valla ainuosaluselga äriühingule finantskohustuste võtmist. Tegemist on siiski üksnes tagamisega, millega ei kaasne 100% tõenäosusega ka päriselt tagatava rahalise kohustuse maksmise kohustust. TVH on elujõuline äriühing ning saab endale võetud kohustuste täitmisega hakkama.

6.4. TVH ei ole saanud eelist ka sellega, et tema kasutada on 10 hektarit kruusakarjääri. Ka teistel äriühingutel pole keelatud jõuda kokkulepetele, mille kohaselt keegi saab kasutada teisele kuuluvat maa-alat kaevandamiseks või on näiteks see maa-alat ettevõtja poolt ära ostetud. Oluline on, et antud karjääri materjal ei vasta projektis määratud tingimustele ehk sealt karjäärast kaevandatud materjali kasutamine selle objekti ehituses ei ole lubatud ega anna eelist pakkumuse esitamisel.

6.5. Vaidlustaja väidab, et peamiselt esineb riigiabi sellises ulatuses, mille tulemusena avalike vahendite kasutamine on keelust hoolimata moonutanud konkurentsi.

Pakkujat ei saa kõrvaldada riigihankest üksnes seetõttu, et pakkuja on avalikke vahendeid kasutav eraõiguslik isik. Finantsiliste kohustuste võtmise tagamine, arvestades juriidiliste isikute suhet, ei kvalifitseeru riigiabi ega toetuste alla kitsamas tähenduses. Seega ei ole tegemist olukorraga, millal oleks konkurents avalike vahendite kasutamise tõttu moonutatud.

6.6. TVH-l puudus eelisseisund selle osas, et ta oleks teadnud midagi, mida teised ei teadnud varem või suuremas mahus, kui oli RHAD-is toodud. Samuti pole Hankija ebavõrdselt kohanud osapooli, sest kõikidel pakkujatel oli pakkumuse tegemiseks olemas samasugune informatsioon.

6.7. 26.06.2026 esitas Hankija täiendava seisukoha.

6.7.1. Tartu valla tegevust ei tule käsitada riigiabina ELTL art 107 lg 1 tähenduses.

Riigiabiga saab olla tegemist üksnes juhul, kui kumulatiivselt on täidetud kõik järgmised tingimused:

- abi antakse riigi, kohaliku omavalitsuse või muude avalike vahendite arvelt;
- meede on valikuline ehk suunatud konkreetsele ettevõtjale, ettevõtjate rühmale või teatud kaupade tootmisele;
- meede annab abi saajale majandusliku eelise;
- meede moonutab või võib moonutada konkurentsi ning mõjutab liikmesriikide vahelist kaubandust.

Vaidlustaja ei ole tõendanud, et kõik nimetatud tingimused oleksid täidetud.

Tartu Vallavolikogu poolt TVH-le antud garantii ega karjääri kasutusse andmine ei ole käsitatavad riigiabina üksnes seetõttu, et meetme adressaadiks on vallale kuuluv äriühing. Tegemist on omaniku tavapärase tegevusega oma äriühingu suhtes. Äriühingu kohustuste tagamine omaniku poolt on tavapärane majandustegevuses ning seda ei saa automaatselt käsitada riigiabina. Samuti ei ole Vaidlustaja esitanud ühtegi tõendit selle kohta, et kõnealune garantii mõjutaks või võiks mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust ELTL art 107 lg 1 tähenduses. Sellist mõju ei ole.

6.7.2. Põhjendamata on ka väide, et garantii ei ole antud turutingimustel. Vaidlustaja ei selgita, milliseid konkreetseid turutingimusi ta silmas peab ega esita tõendeid selle kohta, et võrreldavates olukordades tegutsevad eraõiguslikud omanikud oleksid käitunud teisiti. Pelgalt väide turutingimustele mittevastavuse kohta ei ole piisav alus riigiabi olemasolu tuvastamiseks.

Samuti puuduvad tõendid väite kohta, et TVH oleks saanud garantiist sellise majandusliku eelise, mis asetaks ta Vaidlustajaga võrreldes soodsamasse konkurentsiolukorda.

6.7.3. Hankija ei nõustu Vaidlustaja seisukohaga sisetehingute õiguspärasuse kohta.

Viide TVH majandusaasta aruannetele ilma konkreetse analüüsi ja asjaolude selgitamiseta ei võimalda teha järeldust, et seaduses sätestatud tingimused ei oleks täidetud.

6.7.4. Vaidlustaja eksib väites, et Hankija väide materjali mittedobivuse kohta on paljasõnaline ja kontrollimatu.

6.7.4.1. Hankijal on olemas objektiivsed andmed Lõhmuse kruusakarjääri materjali omaduste kohta. Hankija tugineb OÜ Inseneribüroo STEIGER 2025. aastal koostatud katseprotokollidele, mis käsitlevad nimetatud karjääri materjali kvaliteeti.

RHAD-is oleva projekti seletuskirja ptk-s 6 on sätestatud, et tööde teostamisel tuleb juhendada Eestis kehtivatest tehohiutöödega seotud õigusaktidest, standarditest, normdokumentidest ja Transpordiameti juhenditest. Transpordiameti peadirektori 10.06.2024 käskkirjaga nr 1.1-

1/24/92 muudetud juhendi „Muldkuha ja drenkihi projekteerimise, ehitamise ja remondi juhis (2020)” lisa 1 kohaselt peab enne täitematerjali laotamist ja tihendamist peenosiste (0,063 mm avadega sõela läbivad osakesed) sisaldus olema kuni 5%.

OÜ Inseneribüroo STEIGER 2025. aasta katseprotokolli kohaselt on Lõhmuse kruusakarjääri materjali peenosiste sisaldus 8,3%, mis ületab lubatud piirmäära. Seetõttu ei vasta materjal projektis ja kohaldatavates normdokumentides sätestatud nõuetele.

6.7.4.2. Hankija ei pea RHAD-is nimetama kõiki karjääre või materjale, mille kasutamine ei ole lubatud. RHAR-is on esitatud tehnilised nõuded materjalile. Iga pakkuja vastutab ise selle eest, et tema kasutatav materjal vastaks neile nõuetele.

6.7.5. Asjaolu, et Hankija omab teadmisi konkreetse karjääri materjali omaduste kohta, ei viita huvide konfliktile. Sobiv täitematerjal on kõigile pakkujatele võrdsetel alustel turul kättesaadav ning kõik pakkujad peavad oma pakkumuse koostamisel lähtuma samadest tehnilistest nõuetest. Lõhmuse kruusakarjääri materjali mittesobivus ei anna kellelegi konkurentsieelist ega sea ühtegi pakkujat ebavõrdsesse olukorda.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

7. Hankija viib läbi Riigihanget, mistõttu ei puutu asjasse, kas Hankija võinuks teenust tellida sisetehinguna.

8. Vaidlustus on esitatud Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsusele põhjendamatult madala maksumuse põhjusel.

8.1. RHS § 115 lg 1 sätestab, et kui hankija leiab, et pakkumuse maksumus on hankelepingu eset arvestades põhjendamatult madal, peab hankija kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõudma pakkujalt asjakohast samas vormis esitatud selgitust [---]. Pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse hindamisel peab hankijal esmalt tekkima põhjendatud kahtlus, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal (Riigikohtu halduskolleegiumi otsus nr 3-19-1825/50, p 14 ja 3-20-924, p 18) ja alles seejärel tuleb hankijal anda pakkujale võimalus selgitada ja tõendada, kuidas pakkumuse maksumus kujunes [---].

Ei saa olla vaidlust, et Hankijal on Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse osas tekkinud kahtlus sellest, et tegemist võib olla põhjendamatult madala maksumusega pakkumusega ja RHR-ist nähtuvalt on Hankija RHS § 115 lg-s 1 sätestatud selgitustaotluse esitanud Kolmandale isikule kahel korral:

- 18.05.2026 sõnum ID 1092600 ja

- 20.05.2026 sõnum ID 1093544.

Isegi kui Hankija küsimused Kolmandale isikule ei olnud ülemäära detailsed, peab vaidlustuskomisjon selgitustaotlusi piisavalt asjakohasteks ja selgeteks (mida küsiti ja miks) selleks, et Kolmas isik saaks esitada asjakohase selgituse oma pakkumuse madala maksumuse põhjendamiseks. Lisaks on 18.05.2026 esitatud Kolmandale isikule nõue keskmise töötasu tõendi esitamiseks (sõnum ID 1092518).

8.2. Vaidlustaja on asunud vaidlustusmenetluses sisuliselt väitma, et kuna Kolmas isik on saanud (lubamatut) riigiabi, mis moonutab konkurentsi, ja Hankija on jätnud selle kontrollimata, on Kolmanda isiku pakkumuse maksumus põhjendamatult madal ja seda pakkumust ei oleks tohtinud edukaks tunnistada.

8.2.1. Esiteks juhib vaidlustuskomisjon Vaidlustaja tähelepanu asjaolule, et RHS § 115 lg 7

p-i 5 kohaselt on pakkuja võimalus saada riigiabi iseenesest lubatav ja täiesti asjakohane põhjendus pakkumuse madala maksumuse põhjendamiseks, st riigiabi saamise fakt ja selle tulemi kajastamine pakkumuse maksumuses iseenesest ei tähenda koheselt konkurentsi moonutamist ja Hankija kohustust riigiabi saanud pakkuja pakkumus põhjendamatult madala maksumuse tõttu tagasi lükata. Samas - Kolmas isik ka ei ole pakkumuse madalat maksumust Riigihankes põhjendanud hüvedega, mis Vaidlustaja väitel võimaldasid Kolmandal isikul sedavõrd madala hinnaga pakkumuse esitamist (garantiid, karjäär). Seega isegi kui Kolmas isik oleks saanud (riigi)abi ja Kolmas isik oleks nendele hüvedele tuginenud Hankijale antud selgitustes (mida ta ei teinud), ei oleks see asjaolu pidanud tooma kaasa Kolmanda isiku pakkumuse tagasilükkamist.

8.2.2. Teiseks on vaidlustuskomisjon seisukohal, et kuna Hankijal tekkis kahtlus Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuses juba enne Otsuse tegemist ja Hankija on RHS § 115 lg 1 alusel Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrollimiseks ka kontrollimenetluse alustanud, siis piirdub vaidlustuskomisjoni kontroll Otsuse õiguspärasuse üle sellega, kas Hankija kontroll on olnud piisav kõrvaldamaks kahtlust pakkumuse põhjendamatult madalast maksumusest, sh ei pea Hankija olema kõrvaldanud kõikvõimalikke kahtlusi, mida Hankijal ei olnud, kuid mis võivad olla Vaidlustajal.

Märkimisväärne on, et Hankija ei ole küsinud Kolmandalt isikult maksumusega seotud küsimusi spetsiifiliselt seondult Vaidlustaja viidatud garantiiga ega kasutusse antud karjääriga, sh ei ole Hankija RHS § 115 lg 10 mõttes ka tuvastanud, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus võiks olla põhjendamatult madal põhjusel, et *pakkuja on saanud riigiabi*. Seega isegi kui pakkuja on riigiabi saanud (või saanud riigiabi, mis polnud õigusaktidega kooskõlas), võib pakkumuse madal maksumus olla põhjendatud asjaoludega, mis riigiabiga puutumust ei oma, mistõttu ei pea igasugune (riigi)abi saamine igal juhul päädima pakkumuse tagasilükkamisega.

9. RHS § 115 lg-test 1 ja 8 nähtuvalt teeb hankija lähtudes pakkuja selgitusest ning pakkuja esitatud tõenditest otsuse selle kohta, kas pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal või mitte. Riigikohus on otsuse 3-20-924 p-is 25 mh märkinud, et *hankijal [on] hindamisruum otsustamisel, kas pakkumuse madal maksumus on põhjendatud. "Põhjendamatult madal maksumus" on määratlemata õigusmõiste. Kolleegium on asjas nr 3-3-1-50-15 tehtud otsuses (p 23) selgitanud, et hankedirektiivid ei sätesta täpselt, millal on pakkumuse maksumus põhjendamatult madal, ega määratle meetodit selle kindlakstegemiseks. Seetõttu on selle määratlemine liikmesriigi ja täpsemalt hankija ülesanne, kuid see peab toimuma objektiivselt ja mittediskrimineerivalt (Euroopa Kohtu otsus liidetud kohtuasjades C-285/99 ja C-286/99, p-d 67 ja 69). Hankijal tuleb pakkuja selgituse hindamisel arvestada kogumis kõiki asjassepuutuvaid fakte, silmas pidades, et lubatud põhjenduste loetelu seaduses on mitteammendav (RHS § 115 lg 7).*

Seega vaidlustuskomisjoni kontroll Otsuse õiguspärasuse üle piirdub antud juhul sellega, kas Hankija sai Kolmanda isiku selgituste põhjal asuda seisukohale, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus ei ole põhjendamatult madal. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et ei saanud.

9.1. Esimesel korral (18.05.2026) esitas Kolmas isik vastuseks Hankija järelepärimisele: *Oleme saanud sellise pakkumise teha eelkõige arvestades ehitusmetoodika säästlikkust.*

Milles see säästlikkus seisneb ja kuidas see väljendub kokku hoitavates kuludes, Kolmas isik ei selgita. Seega on õige Hankija 20.05.2026 uues pöördumises väljendatud seisukoht, et *antud selgituste põhjal ei ole hankijal võimalik hinnata, kas tegemist on põhjendamatult madala maksumusega* ja mõistetav Hankija vajadus pöörduda uuesti Kolmanda isiku poole sisuliste põhjenduste saamiseks pakkumuse madala maksumuse põhjendamiseks (isegi kui Hankijal

puudub kohustus korduvate nõuete esitamiseks, ei ole see ka keelatud).

9.2. Teisel korral (20.05.2026) esitas Kolmas isik vastusena:

Meil on võimalik sellist hinda pakkuda, kuna me ei näe juhtivatele kohtadele lisakulutuse vajadust. Objektijuhtimine toimub põhitegevuse kõrvalt, mille pealt on oluliselt võimalik säästa. Suurem osa masinapargist on välja ostetud ja liisingukulud ei ole. Lisaks toimub masinate riskasutus.

Neid selgitusi on Hankija Otsusest nähtuvalt pidanud veenvateks ja kahtlusi kõrvaldavateks:

Otsustati: Pakkuja poolt esitatud selgitused on hankija hinnangul adekvaatsed. Pakkuja ei palka eraldi inimest objekti juhtima, vaid tagab teenuse olemasoleva personaliga. Pakkujal on teenuse osutamiseks tehnika, mis on enda omanduses, puudub vajadus maksta liisingut või renti. Tehnika riskasutus loob võimaluse jagada tehnika ülalpidamisega seotud kulud täpselt objektide viisi ära. Ei ole vaja selle objekti raames kanda ülalpidamisega seotud kulutusi, kui tehnikat ei kasutata sellel objektil. Riigikohus on lahendis 3-20-2362 välja toonud, et hankija võib jätta pakkumuse tagasi lükkamata kui ta peab pakkumuse maksumust pakkuja selgitustest lähtuvalt realistlikuks. Lisaks ütleb kohus et, muu hulgas võib selgelt alla omahinna tehtud pakkumus teatud juhtudel osutada tõsiseltvõetavaks – eelkõige kui lubatud on ristsubsideerimine pakkuja hankevälise tegevuse arvel. Antud hanke puhul ei keelanud Tartu Vallavalitsus ristsubsideerimist ei hankevälise tegevuse arvelt ega hanke siseselt. Seega on Tartu Vallavalitsuse hinnangul antud selgitused realistlikud ning pakkujal on võimalik selle hinnaga hangitavad tööd teostada ja pakkumus ei ole põhjendamatult madala maksumusega. Sarnaste tingimustega on võimalik sarnaseid töid teostada ka teistel pakkujatel. Tulenevalt eelnevast valida Tartu Valla Haldus OÜ poolt esitatud pakkumus edukaks.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et ka Kolmanda isiku teine selgitus ei ole piisav kõrvaldamaks kahtlust pakkumuse põhjendamatult madalast maksumusest.

9.2.1. Kolmanda isiku väited on paljasõnalised ega anna mingit usaldusväärset infot selle kohta, miks selline töökorraldus just Kolmandale isikule säästu kaasa toob, aga mitte teistele pakkujatele, samuti saab väide *liisingukulude puudumisest ja masinate riskasutusest* põhjendada pakkumuse madalat maksumust vaid juhul, kui Hankija on veendunud, et teised pakkujad oma pakkumuste hinnastamisel neid võimalusi/tingimusi ei kasutanud. Hankija on ka Otsuses märkinud, et *Sarnaste tingimustega on võimalik sarnaseid töid teostada ka teistel pakkujatel*, kuid sellistel asjaoludel ühe pakkumuse soodsuse mõõnmiseks koos märkusega, et ka kõik teised said neid (soodsaid) tingimusi oma pakkumuste hinnastamisel kasutada, peaks Otsusest nähtuma ka see, et see võimalus küll oli, aga teised (peale Kolmanda isiku) seda ei kasutanud.

9.2.2. Juhul, kui kõik pakkujad on lähtunud või võinud lähtuda samadest võimalustest, ei saa need asjaolud põhjendada iseenesestmõistetavalt *adekvaatselt* vaid ühe pakkuja, so Kolmanda isiku, pakkumuse madalat maksumust (Otsusest ei ole mõistetav, kuidas Kolmas isik saavutab samadel tingimustel teiste pakkujate võrreldes sellise kokkuhoiu). Kolmanda isiku paljasõnalises selgituses ei ole midagi, mida Hankija oleks saanud Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatusele hinnangu andmiseks faktiliselt kontrollida. Lisaks on Kolmas isik rääkinud kitsalt seadmete riskasutusest, mitte kulude ristsubsideerimisest, st Kolmas isik ei ole väitnud, et mõne teise teenuse või kliendigrupi pealt teenitud kasumiga kaetakse Riigihanke lepingu täitmisega seotud kahjumit või kulusid.

9.3. Vaidlustuskomisjon on seotud Vaidlustaja vaidlustuses esitatud taotlusega, kuid mitte põhjendusega. Antud juhul on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontroll, mis eelnes Otsusele, ei ole olnud piisav - Kolmandal isikul tuli Hankijat veenda selles, et kui esinevad kokkuhoiukohad, siis need on reaalsed ja Kolmas

isik suudab kahtlusteta Riigihanke hankalepingut nõuetekohaselt täita esitatud maksumusega - kuid Kolmanda isiku selgitused selliseid veenvaid põhjendusi ei sisaldanud. Asja lahendamiseks ei kontrolli vaidlustuskomisjon seda, kas Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on ka tegelikult põhjendamatult madal või mis põhjustel ta seda ei ole, sh ei asu vaidlustuskomisjon kontrollima seda, kas Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on ehk põhjendamatult madal Vaidlustaja poolt väidetud (lubamatu) riigiabi saamise põhjusel.

9.4. Tulenevalt eespooltoodust on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija ei kontrollinud Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatust kohase hoolsusega ja Hankija Otsus Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamiseks on vastuolus RHS § 115 lg-tega 1 ja 8, see ei ole piisavalt põhjendatud, läbipaistev ja kontrollitav (kooskõlas RHS § 3 p-iga 1) ning tuleb tunnistada kehtetuks. Vaidlustuskomisjon ei väida, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal ja pakkumus tuleks ilmtingimata tagasi lükata.

10. Vaidlustusmenetluse kulud

Lähtudes sellest, et vaidlustus tuleb RHS § 197 lg 1 p-i 5 alusel rahuldada, kuulub vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg 1.

Vaidlustaja on esitanud tähtaegselt taotluse lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks 4,5 tunni eest tunnihinnaga 80 eurot kogusummas 360 eurot (käibemaksuta). Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et esitatud kulud on vajalikud ja põhjendatud ning tuleb Hankijalt välja mõista. Lisaks tuleb Hankijalt Vaidlustaja kasuks välja mõista vaidlustuse esitamiseks tasutud riigilõiv 1280 eurot.

(allkirjastatud digitaalselt)

Angelika Timusk